

สาธนะ คือ ศัพท์ที่สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์

เช่น สมฺปเทติ เอตฺสสาติ สมฺปทานํ (เจติย)

มี ๗ อย่าง คือ

๑. กัตตุสาธนะ
๒. กัมมสาธนะ
๓. ภาวสาธนะ
๔. กรณสาธนะ
๕. สัมปทานสาธนะ
๖. อปาทานสาธนะ
๗. อธิกรณสาธนะ

๑. กัตตุสาธนะ

ศัพท์ใดเป็นชื่อของผู้ทำ คือ ผู้ประกอบกริยานั้น ศัพท์นั้นชื่อกัตตุสาธนะ
ให้แปลว่า ผู้..... เช่น กุมภกาโร ผู้ทำซึ่งหม้อ
ถ้าลงในอรรถ คือ ตัสสึละ แปลว่า
ผู้.....โดยปกติ เช่น รมฺมจาร์ ผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ
ทายโก ผู้ให้,
โอวาทโก ผู้กล่าวสอน,
สาวโก ผู้ฟัง.

๒. กัมมสาธนะ

ผู้ทำ ๆ ซึ่งสิ่งใดก็ดี สิ่งใดเป็นชื่อของอันเขาทำก็ดี ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อว่า กัมมสาธนะ
เป็นกัตตุรูปแปลว่า เป็นที่..... เช่น บีโย (บุตุโต) เป็นที่รัก... แห่ง...
ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา.... เช่น กิจฺจ กรรมอันเขาพึงทำ,
นิสฺสโย (อาจริโย)
โยโค (ธมฺโม)

๓. ภาวสาธนะ

ศัพท์บอกกิริยา คือ ความทำของผู้ทำ ชื่อว่า ภาวสาธนะ แปลว่า ความ..... ก็ได้
 การ.....ก็ได้ อัน.....ก็ได้
 เช่น คมฺห ความไป, การไป อันไป

ห

นิสฺชฺชา

สยฺน

๔. กรณสาธนะ

ผู้ทำ ๆ ด้วยสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อว่ากรณสาธนะ ๆ ที่เป็นกัตตุรูป
 แปลว่า เป็นเครื่อง..... ก็ได้
 แปลว่า เป็นเหตุ..... ก็ได้,
 ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นเครื่องอันเขา..... ก็ได้
 แปลว่า เป็นเหตุอันเขา.....ก็ได้
 เช่น พหุณ วัตถุเป็นเครื่องผูก
 ปหฺรณ วัตถุเป็นเครื่องประหาร
 วิชฺฌณ วัตถุเป็นเครื่องไซ มีเหล็กหมาดและส่วานเป็นต้น,

๕. สัมปทานสาธนะ

ผู้ทำให้แก่ผู้ใดหรือแก่สิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของผู้นั้น ชื่อว่า สัมปทานสาธนะ
 เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นที่.....
 ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา.....
 เช่น สมฺปทาน เจตีย์เป็นที่มอบให้

๖. อปาทานสาธนะ

ผู้ทำไปปราศจากสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อว่าอปาทานสาธนะ ให้แปลว่า เป็นแดน.....
 เช่น ปกฺสฺสโร แดนสร้านออกแห่งรัศมี
 ปกฺโว แดนเกิดก่อน
 ภิกฺโม แดนกลัว ยักษ์
 สาธนะนี้ไม่มีกัมมรูป

๗. อธิกรณสาธนะ

ผู้ทำ ๆ ในที่ใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของที่นั้น ชื่อว่าอธิกรณสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นที่.....
ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา.....

เช่น น ที่เป็นที่ยืน

อาสน เป็นที่นั่ง

สยน เป็นที่นอน

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงดูคำแปลต่อไปนี้ แล้วบอกว่าเป็นสาธนะอะไร

๑. วิเนติ เตนาติ วินโย (อุปาย) เป็นเครื่องแนะนำ
๒. ภายติ เอตสฺมาติ ภยฺ (มรณ) เป็นแดนกลัว
๓. สมฺปเทติ เอตสฺสาติ สมฺปทานฺ (เจตย) เป็นที่มอบให้
๔. อวสนฺติ เอตฺถาติ อวาโส (ปเทโส) เป็นที่อยู่
๕. มรยเตติ มรณํ ความตาม